

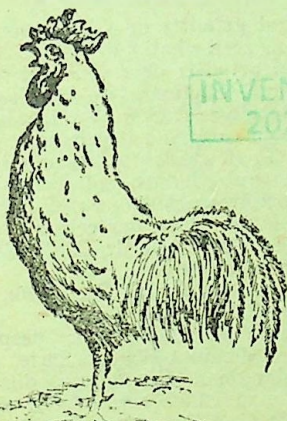
CUNOSTINTE FOLOSITOARE

Seria B.

„SPĂTORI PENTRU GOSPODARI”

SUB DIRECTIONA REDACȚIONALĂ A D LUI PROF. UNIVERSITAR

L. SIMIONESCU

INVENTAR
2020

INGRIJIREA PASARILOR

BOALELE LOR

DE

C. S. MOTĂȘ

Profesor Universitar

Seria B

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Nr. 1.

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare“, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea *D-lui I. Simionescu*, profesor, universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească“, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră astăzi de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare“ de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare“ cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- „ 2. Vîlta omului primitiv de *I. Simionescu*, adică obiceiurile de hrană, locuință, vînatore ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- „ 3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- „ 4. Albinole de *T. A. Bădărău*, sau minunata viață a harnicelor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere.
- „ 5. Diabetu, ingrășarea, gălbînarea de *Dr. Căhănescu*: trei dintre bolile cele mai dese, dar cele mai nebagate în seamă.
- „ 6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- „ 7. Viața ulcerobilor de *Dr. I. Gheorghe* lasă în pace viața omului,
- „ 8. Furnicile de *T. A. Bădărău*, sau în harnicie, chibzuință și gospodărie.
- „ 9. Viața plantelor de *I. Simionescu*, trebuitor este să cunoaștem nevoile.
- „ 10-11. Pasteur de *C. Moțaș*, o privire generală asupra activității a marelui om de știință.
- „ 12. Soarele și luna de *I. Simionescu*, sunt și se petrece în ele.
- „ 13. Telefonul fără fir de *Tr. Lalescu*.
- „ 14. Porumbelii Mesageri de *V. Sadoveanu*.
- „ 15. Planeta Marte de *Ion Pașa*.
- „ 16. Dola Omer la Einstein de *General*.
- „ 17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan*.

Biblioteca Centrala

L102621160

Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

SERIA B.

No. 1.

**CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
SFATURI PENTRU GOSPODARI**

INGRIJIREA PASARILOR

BOALELE LOR

DE

C. S. MOTAȘ

Profesor Universitar

BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMANEASCĂ” S. A.

2474

Bibl. Institut. de Inv. superioară Sibiu
INV. Nr. 10.284 19 78

FEB 1998

CUVÂNT CĂTRE CITITORI

Satenii ca și lărgoveșii cunosc puține lucruri despre boalele animalelor, de aceea în loc de doctorii, mai de grabă cred în jelurile eresuri, alergă la descântece băbești, ori se folosesc de leacuri vătămătoare.

Cheltuesc uneori tot atâta cât ar da la doctori, dar de folosit nu folosesc nici cât e negru sub unghie.

Am crezut că este bine, să scrim în aceste cărți mici, pe înțelesul tuturor, ce boale mai rele sunt la noi printre păsări, printre animale, la viermi de mătase și albine; cum se cunosc și ce putem face pentru a ne feri de ele, iar când se ivesc să știm să le lecuim.

Incepem dintr'o dată cu pasările, căci nu este gospodar, care să nu ție o „gobaie”-două pe lângă casă, iar astăzi o pasăre este așa de scumpă, cât era acum câțiva ani o vacă ori un mânz, ba chiar și mai mult; mai înainte vreme puteai cumpăra cu 50 lei o vacă cu vițel; iar azi atâta ține un curcan.

Cotețele sau locurile unde ținem păsările trebuie să fie curățite în toate zilele de murdăria, pe care o fac în timpul nopții, să fie spălate și din când în când să se văruească.

Nu este bine ca păsările să doarmă prin grajdurile de boi, vaci sau cai, ori măcar prin apropierea lor, să li se facă cotețele, bine închise mai la o parte.

Hrana pasărilor să se pună în vase curate și apa să se schimbe des, când vin căldurile; vasul să fie așa fel ca păsările să nu-l răstoarne nici să calce cu picioarele în el, mai ales unde sunt rațe sau găște.

Dacă ne ținem de povețele acestea simple, putem fi mai siguri, că vom putea crește păsări și ne vom folosi de ele, căci le vom feri de boli foarte grele și oimorătoare; dar despre toate acestea avem de scris în alte cărțile mai cu deamănuntul.

BOALELE PĂSARILOR

Păsările de orice soi, au aceleaș boale, unele se capătă din neîngrijire și necurătenie, cum sunt cele cari se datoresc păduchilor, puricilor; altele mai grele se capătă prin molipsire.

Vom descrie pe rând aceste două feluri de boale.

CAP. I.

Boalele cari vin din necurătenie și neîngrijire.

Obișnuit, se dă numele de păduchi la toate vietățile mici cari trăesc pe corpul păsărilor și se hrănesc pe ele din zeurile sau din mătreața de pe piele sau le sug sângele. Toate aceste vietăți sânt unele mai vătămătoare, altele mai puțin, așa că vom descri numai pe cele mai obișnuite, cari produc mari pagube.

PLOȘNIȚELE COTEȚELOR

În cotețe, unde nu se pune mâna să se curețe, se ivesc, și se înmulțesc foarte mult, ploșnițele cari se ascund prin crăpăturile scândurilor și prin paele cuibarelor.

Ploșnițele se înmulțesc mai mult în porum-

Fig. 1.
Ploșnița cotețelor de găină (mărită)

Fig. 2.
Ploșnița cotețelor de găină, mărime naturală

bării (hulubării) și de aici trec și la cotețele de găini, unde se năpustesc pe cloști, așa fel că le gonesc de pe ouă, cari se strică și din această cauză mor puii în ele.

Când vedem că o cloșcă nu stă pe ouă, trebuie căutat în coteț și în cuibar; nu se poate să nu găsim aceste vietăți între crăpăturile scândurilor, ale pereților, sau chiar pe găinațul uscat,

ori să nu dăm de urma petelor mici negre, ce le lasă pe ouă.

Figura I ne arată cum sunt aceste ploșnițe, cari au mare asemănare cu cele din casele oamenilor. Mai ales noaptea, pasărilor n'au odihnă din pricina lor, căci le înțeapă, le sug sângele și când sunt multe, le slăbesc; puii mai mici mor repede din pricina lor.

Ca să scăpăm găinele de ploșnițe, trebuiesc curățite cotețele, bine de tot și spălate cu leșie fierbinte.

După ce se astupă toate crăpăturile pe din afară, ca și toate găurile (bortele), afumăm cu pucioasă. Pentru ca să se facă fum mult, să răzbească în colțișorul cel mai tainuit unde e cuibul ploșnițelor, trebuie să punem praf de pucioasă mai mult pe jărătic și într'un hârb de lut, închidem bine ușile și lăsăm cel puțin o zi întreagă închis.

După aceia deschidem și aerisim bine mai multe ceasuri înainte de a lăsa pasărilor la culcare.

Prin fumul de pucioasă, ploșnițele au crăpat, dar au rămas ouăle lor.

După două săptămâni din ele ies alte ploșnițe mici și de aceea mai ardem încă odată pucioasă cum am arătat, ca să le omorâm și pe acestea. Abia atunci am scăpat pasărilor de ploșnițe.

În cotețele pasărilor, în afară de ploșnițele arătate mai sus, se găsesc și altele mai mărunte. În schimb, se plodesc din cale-afară unde nu este curățenie.

Figura de aici ne arată ce fel de corp are.

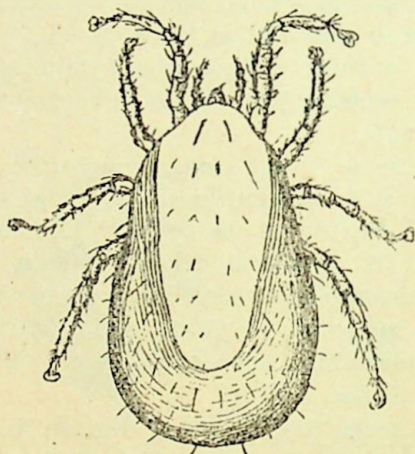

Fig. 3.

Ploșniță mărită de 80 ori așa că se înțelege cum se poate ascunde ploșniță mică abia cât un fir de mei.

Are o culoare roșietică și este burtoasă. Trăiesc grămadite la un loc cu sute și mii, încât par niște pete roșcate pe scânduri, pe bețe, prin crăpături și mai ales în cuibarele cloșcilor.

Ziua stau ascunse, dar noaptea ies și se răspândesc în coteț, se sue pe pasări și le sug sângele; mai cu seamă puii de găină și de porumbel (hulub), sufăr mai mult din pricina lor, slăbesc și mor. Pasările bătrâne chiar, neputând dormi din cauza mâncării, pe care le-o fac aceste ploșnițe, slăbesc și nu prind carne, ouă pușii sau mai de loc.

Orice fel de pasări: găini, curci, găște, rațe, suat atacate de aceste ploșniți, când ele locuiesc în acelaș coteț, după cum se întâmplă de altfel mai peste tot, căci rari gospodării au cotețe pentru fiecare fel de pasăre.

Cum se face ziua, ploșnițele fug la locurile lor și rar rămân pe pasări.

Aceste ploșnițe pot trăi mai multe luni fără mâncare, încât cu părăsirea numai pe scurt timp a unui coteț plin cu ploșnițe, nu facem nimic.

Oamenii cari îngrijesc de pasarile din asemenea cotețe, pot căpăta, pe trupul lor, nenumărate ploșnițe de acest fel, care se răspândesc pe mâini, pe brațe, și aduc o mâncărime ca de râte.

Ele nu trece mult pe om și numai rar au putut să nască niște buhalife roșii, unde stau ascunse.

Dar mai rău este că acești paraziți atacă și caii, în timpul nopții și le produc o boală de piele cu mâncărime foarte mare, care nu-i lasă

să se odihnească; niște bășicuțe mici se fac pe piele, părul le cade și dacă nu-i îngrijim slăbesc cu totul.

Ca să scăpăm de acești oaspeți urâți nu-i lucru ușor. Mai întâiu trebuie golite cotețele și mutate pasările în alt loc pentru câtăva vreme. Prin grajduri nu trebuie să ținem din această pricină niciodată pasări—cum se face în multe părți.

După golirea cotețelor, să căutăm bine pe scânduri, în crăpături, pe la încheeturi și sub strașina cotețului în afară ca și înăuntru și vom vedea cum stau grămezile de ploșnițe, să le iei cu lingura.

Ca să scăpăm de ele pentru totdeauna trebuie să le omorâm cu doctorii tari și cea mai bună este aceea care se chiamă „creolină”, și se poate cumpăra dela farmacii sau droguerii. Ne trebuie însă și un aparat de stropit —o stropitoare cam ca acelea cu care se stropesc viile.

Medicamentul este negru ca păcura, unsuros și folosește numai amestecat cu apă; o lingură de creolină se pune la 1 kgr. de apă, care se face atunci albă cenușie ca laptele.

Această amestecătură o punem în orice instrument de stropit; trebuie însă să avem grijă ca stropitul să se facă peste tot, să nu rămâie nici cel mai mic loc neudat, căci unde ajunge medicamentul omoară ploșnițele pe loc; de

aceea este nevoie să udăm acolo unde le vedem grămadă și prin crăpături peste tot locul; scândurile ori bețele pe cari stau păsările, se scot afară binișor și se stropesc.

După ce s'a curățat astfel, păsările se pot bagă la coteț.

După 3—4 zile mai curățim odată și stropim din nou cotețul cum am spus mai sus.

În timpul verii trebuie să facem în fiecare lună, această curățenie.

Alt soi de ploșnițe.

De câțiva ani s'a găsit și în țara noastră o boală grea pentru pasări; boală care se găsisse mai întâiu în țările calde, unde aducea între toate păsările, dar mai ales la găște, rațe și la găini o mare pierdere.

Când s'a căutat de oamenii învățați să se vadă din ce pricină mor păsările, s'a găsit în sângele lor, niște ființe mici de tot, în număr mare, care nu se văd decât cu instrumentele care le măresc foarte mult.

Când s'a urmărit să se vadă cum și de unde vin în sânge aceste ființe, s'a dovedit că un fel de ploșnițe cari se hrănesc cu sânge, înțepă păsările — și când le înțepă bagă în corpul pasărei — unde face înțepătura, aceste ființe, care trăesc de obicei în corpul ploșniței.

Prin înțepătură trec în sângele pasărei, se înmulțesc foarte mult și atunci pasărea cade bolnavă — și moare după 4—5 zile. În timpul boalei pasărea este ca amețită și doarme me-

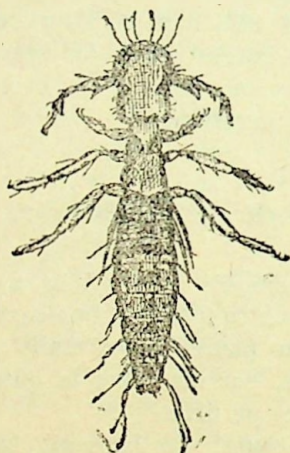

Fig. 2.
Ploșnița (păducho) de găina
mărită de 25 ori.

reu — cu penele cam șurlite. Altele nu se pot ține pe picioare — și cad cu burta în sus — cum se vede mai ales la găște și la rațe.

Dăm aici figura acestei fel de ploșnite care se aseamănă mai bine cu un păiaujen.

Dar chiar numai înțepăturile lor fac mai ales puii mici să slăbească și să moară.

În mai multe părți din țara noastră s'a putut găsi aceste ploșnițe și cum sunt tari nu se pot stârpi de cât cu mare greutate, căci pot trăi într'un coteț—câte un an fără să mănânce nimic.

De altfel în unele locuri ele atacă și pe oameni și întocmai ca și ploșnițele de casă, le sug sângele și i îmbolnăvesc cum se îmbolnăvesc și pasările.

Obiceiul lor este să stea prin crăpături între scânduri — în toate locurile ferite, de unde nu ies de cât noaptea ca să se lărănească cu sângele de la păsări — sau oameni.

Dar puii acestor ploșnițe când ies din ouă s'au văzut că stau tot timpul pe corpul pasărei și mai ales sub aripi la pui — și i înțepă ne lăsându-i să doarmă.

Ce să facem ca să scăpăm de ele?

Când avem cotețe rele, cel mai bun lucru este să le punem pe foc; iar dacă cotețele sunt bune — trebuie să le spălăm cu leșie ferbinte, în care se toarnă creolină. Cum am spus și mai sus, stropirea să se facă cu o pompă sau un Vermorel, mai ales crăpăturile, găurile, și în năuntru și afară — pe sub strașini — apoi să se lipească crăpăturile și să se văruiască

cotețul peste tot înăuntru ca și afară. Trebuie știut că aceste ploșnițe se ascund și sub acoperișul de tablă sau țigă ca și în stuf — și tocmai din pricina aceasta sunt așa de greu de omorât; dacă un coteț a fost cuprins odată de aceste vietăți, apoi nu scăpăm ușor de ele.

Când năvălesc la porumbării, le distrug, omorând puii, prin sugerea sângelui sau prin boala de care am vorbit.

II.

Păduchii păsărilor.

Toată lumea știe că pasările de ogradă, pasările domestice, de toate felurile au păduchi, care

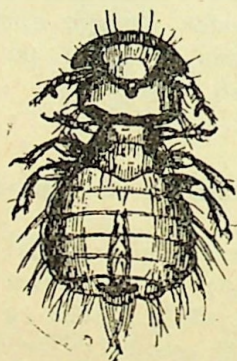

Fig. 6.

Păduche de găină mărit de 25 de ori.

câte odată se pot așa fel înmulți încât le slăbesc și mai ales puii mici mor.

Fiecare fel de pasăre are mai multe feluri de păduchi și aici dăm niște figuri a celor mai obișnuite.

Dacă pasarile sunt rău hrănite, stau închise în cotețe, întunecoase, umede, murdare, apoi

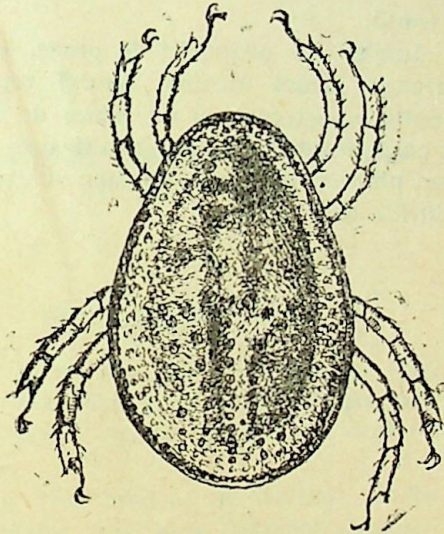

Fig. 7.
Păduche mărit.

Fig. 6
Păduche mică
(naturală).

de sigur se vor umple de păduchi -- tocmai cum se întâmplă la oameni în războaie, când stau fără să se spele, murdari, grămădiți și rău hrăniți.

Pentru ca să distrugem acești păduchi sunt multe mijloace, dar ori care l'am întrebuințat, trebuie să avem răbdare multă.

Întotdeauna, trebuie să începem cu curățenia cotețelor — cum am spus și pentru ploșnițe iar pentru corp se poate întrebuința băile de cenușă.

Intr'un loc adăpostit de ploaie, se pune într'o groapă făcută înadins, cenușă cernută, cât de multă amestecată cu un pumn de floare de pu-
cioasă. Pasările se duc întotdeauna de se scaldă cu plăcere în acest amestec de prafuri și pă-
duchii cad și mor.

CAP. II.

BOALE CARE SE CAPATA PRIN MO- LIPSIRE

I.

Răia la păsări.

Boala aceasta nu are mare importanță, pentru că nu este așa periculoasă decât atunci când este lăsată în voie și nu ne îngrijim de căutarea pasărilor.

Este mai cu deosebire o răe de care se îmbolnăvesc pasările cum sunt găinele, curcanii și alte păsări chiar și cele din colivii (cuște).

Se vede atunci, că solzii de pe picioare se umflă — picioarele se fac mai groase, cu un fel de broboane pe ele; iar pasările sunt totdeauna neliniștite își ciugulesc picioarele din cauza mâncărimei, uneori până într'atâta ca le dă sângele — dela degete și până la genuchi; piciorul se umflă și capătă o formă urâtă. Pa-

sărilor dacă nu se caută, slăbesc și cu timpul mor. Dăm aici forma unui picior bolnav:

Boala este molipsitoare și se ia dela cele bolnave la cele sănătoase destul de lesne, mai ales când pasărilor trăiesc în cotețe stricate și

Fig. 8.
Picior bolnav.

rele. Cu toate acestea boala merge încet 5—6—8 luni. Pasărilor noastre nu se molipsesc așa lesne ca cele aduse din țările străine.

Pentru a scăpa de boală, trebuie mai întâiu să deosibim pasărilor sănătoase de cele bolnave.

Să curățim bine cotețele — și să ardem murdăria — să spălăm cu leșie să lipim și văruim bine peste tot — apoi pasările holnave să le căutăm.

Mai întâiu le muiem picioarele într'o leșie slabă și cu puțin săpun — ca să se moaie cojile; cam după un sfert de ceas le frecăm cu o cârpă — ca să desprindem cojile — fără să le sângerăm — și apoi le ungem cu pomadă de pucioasă, (care se găsește la ori ce spițarie (farmacie) — pe tot piciorul unde au fost cojite. Este destul să le ungem de 2 ori în 2 zile ca să se vindece. Dacă rămân pe picior răni atunci le ungem cu unt sau untdelemn.

II.

Holera pasărilor.

Una dintre boalele periculoase este holera. Epidemie de holeră există în toată țara românească și boala este din cele mai grele. Dacă mergi în oraș sau la sate vezi de multe ori mormane de păsări moarte—găini, găște, curci.

În unele părți nu mai găsești nici o pasăre, oamenii nu știu ce să mai facă și întrebuintează fel de fel de leacuri băbești dându-le ba usturoi pisat, ba piper și câte altele, bine înțeles fără reușită. De obicei epidemia ține câți-

vă ani, apoi încet, încet scade — ca să iasă din nou la iveală cu multă furie.

Toate pasările se pot îmbolnăvi de holera: găini, găște, rațe, curci, bibilici (pichiri), porumbei și pasările sălbatice, vrăbii, ciori, pasările de colivii (cuște), însă se vede câte o dată boala numai la un fel de pasări, pe când celelalte feluri n'au nimic — dar uneori boala se întinde la toate și în scurt timp numai rămâne nici una.

Semnele boalei sunt felurite; — câte odată pasările mor așa de grabnic, încât nici nu le vedem bolnave, uneori boalese câteva ceasuri, alteori chiar 2—3 zile și numai rar de tot boala ține la unele pasări mai multe săptămâni.

Când pasările mor repede, suntem gata să bănuim că au fost otrăvite, mai ales dacă avem vre un vecin mai arțăgos.

Când însă pasările boalese câteva ceasuri ori chiar o zi, două — atunci vedem cu adevărat semnele boalei. Mai întâi pasărea nu mai mănâncă, stă retrasă de celelalte în vre'un colț — se sburicește — și cu capul băgat în pene, ca și când ar dormi. Din când în când tresare, pare că ar vrea să se trezească — apoi iar cade la somn; creasta li se învinețește, din nas le curge un fel de bale.

În urmă, în apropierea morții — pasările au diaree (cufureală) — care le murdărește penele dela coadă, slăbesc repede, și nu se mai

pot ține pe picioare, cad pe o parte, și mor numai decât.

Se poate vede deseori — cum celelalte pasări sănătoase se reped la cea bolnavă și o bat până o sângerează, așa că am putea crede că pasărea moare din bătae — d'aici se pare că pasărilor sănătoase își dau socoteala că cea bolnavă este o primejdie pentru ele și caută să se scape mai repede de ea. Rar pasări scap de boală și atunci capătă umflătură la încheeturi — se ologesc, nu pot merge și la urmă tot mor din slăbire.

Dacă ne uităm la măruntaele unei pasări, moartă de holeră, se vede pe mai (ficat) niște pete mici de tot, albicioase, pare că ar fi nisip presărat; iar pe inimă niște pete roșii, — matele sunt pline cu sânge și roșii.

Cum se îmbolnăvesc pasările de holeră?

Când știm cum se îmbolnăvește și omul de o boală, lesne putem să ne închipuim ce trebuie să facem să ferim și pasările de îmbolnăvire, căci și pasărea e o ființă ca și omul.

Holera de la pasări este o boală molipsitoare. Trece de la pasare la pasare, cum trece și holera ori ciuma de la om la om.

Boala se răspândește prin găinații moale și mult, pe care-l cufurește pasărea bolnavă și în care se găsește sămânța bolii.

Prin găinaț se murdărește ograda (curtea), locul unde stau pasărilor, hrana lor, apa de băut, așa că pasărilor sănătoase se molipsesc lesne stând la un loc cu cele bolnave, mâncând hrană murdărită, ori bând apă amestecată cu murdăria, de la pasări bolnave.

Ce este de făcut ?

Marele învățat Pasteur — a cercetat această boală încă mult timp înainte — și a arătat și mijlocul pentru a o înconjură.

El a arătat un mijloc de altoire (vaccinare), care a fost dovedit foarte bun.

Din nenorocire însă lumea, nu prea se îngrijă de acest lucru, fiindcă pasărilor erau cufine — și felul de altoire propus de el nu s'a întrebuințat de cât puțin. De atunci încoace însă s'au făcut numeroase cercetări și s'a dovedit multe feluri de vaccin — și au căutat să le folosească.

Proprietarii însă nu le pun în practică — și nu caută să le folosească decât când boala a isbucnit între pasărilor lor, când moțima e în toi, dar când este prea târziu. La leuire juci nu trebuie să ne gândim în acest caz pentrucă boala metge așa de repede, încât nu avem timp și apoi nici nu avem vre-un mijloc bun de îngreptat când boala a intrat în pasări ; tot ce se

spanie de tuii sau de alții sunt doctorii fără folos.

Vaccinarea mai din vreme este singurul mijloc bun de oprire a boliștei și nu putem inderjuns sfătui pe toți cei care au pasări în curte de a-le vaccina când molima s'a ivit prin vecini și bântue cu furie și dacă țin să nu vadă în câteva zile nimicătă truda lor.

La Facultatea de Medicină Veterinară, la noi în București, la Institutul de Sero-Vaccinuri, se prepară de vre-o 3 ani un vaccin, care până acum a dat roade foarte bune, chiar când boala a izbucnit, și vedem cu bucurie că o mare parte din public a început să-l caute din ce în ce mai mult.

Este o greutate pentru că vaccinarea trebuie făcută de un doctor veterinar, trebuiesc instrumente și nu oricine o poate face. Ca să fie mai lesne, căci vaccinul costă între 50—55 bani, pentru o pasăre, s'ar putea uni toți gospodarii dintr'un sat — ori prin cooperativele sătești și s'ar putea chema un doctor — așa că atunci cheltuiala ar fi foarte mică pentru fiecare.

Un alt mijloc practic, dacă nu se poate face vaccinațiunile, sau până la vaccinare, este atât pentru crescătorul mare, cât și pentru cel mic, să închidă pasările, să nu le mai lase, cum e obiceiul la noi, să umble drumurile după mâncare, când se și molipsească, și să țină cotețele în

cea mai mare curățenie. Când boala a izbucnit trebuie să se despartă pasările în cârduri mici și să se țină deosebit unele de altele; să se spele cotețele cu leșie fierbinte și apoi să se văruiască, sau să se stropescă cât se poate de bine cu creolină, o lingură la 1 kgr. apă.

Cel mai mare rău ce se poate face, este să se arunce pasările moarte, căci de acolo se poate întinde boala; de aceea este o datorie, pentru oricine-i moare păsări, să le îngroape adânc, sau să le ardă; iar când tac vre-o pasăre să vadă de ce a murit, trebuie să ia măsuri să nu împrăstie sânge, ori să dea măruntac pe jos, căci pasările sănătoase se pot molipsi de acolo.

S'au văzut chiar porci și câini, cari mâncând pasări moarte aruncate, cum e obiceiul, se îmbolnăvesc și mor.

Câte odată boala ne-o aduc vrăbiile ori ciocirile cari stau, cum știm, în preajma caselor noastre; când le găsim dar moarte, să nu le lăsăm, ci să le strângem și să le îngropăm, căci tot pentru binele nostru facem.

Când cumpărăm pasări, să nu le băgăm numai decât cu păsările noastre, ci mai întâiu să le ținem o săptămână închise singure și dacă în timpul acesta nu vedem nimic, numai atunci le punem la un loc cu cele ce le avem mai dinnainte.

III.

Anghina păsărilor (Vărsatul).

Se poate vedea destul de des la toate felurile de pasări, cele de curte domestice, ca și la cele sălbatice.

La început boala nu se prea cunoaște, ci numai mai târziu când s'a întins, când pasărea nu mai poate mânca, ori când bubele se văd pe creastă, pe bărbie, pe cap.

Vărsatul, cum se zice în popor, este aceeași boală ca anghina și e o boală destul de grea, pentru că, de multe ori, pasărilor mor, în mare număr.

Uneori boala ține 5—10 zile, după care timp pasărilor mor; dar mai deseori ține și până la 3 luni; pasărilor slăbesc încet-încet și mor, pentru că nu se pot hrăni.

Cum se cunoaște boala?

Ies bube pe deasupra, la cap și creastă.

Dar de multe ori, bubele ies în gură, ranile „sânt acoperite cu o peliță galbenă grasă, care se vede pe limbă, ori mai pe lângă și chiar în fundul gurei și pe gâtiță. Atunci nu le putem vedea fiind înăuntru și numai când pasărilor slăbesc, când vedem că nu mănâncă, — ne vine să le căutăm. De câte ori dar vedem că pasărilor slăbesc și nu se pot hrăni, sau când ve-

cea mai mare curățenie. Când boala a izbucnit trebuie să se despartă pasările în cârduri mici și să se țină deosebit unele de altele; să se spele cotețele cu leșie fierbinte și apoi să se văruiască, sau să se stropescă cât se poate de bine cu creolină, o lingură la 1 kgr. apă.

Cel mai mare rău ce se poate face, este să se arunce pasările moarte, căci de acolo se poate întinde boala; de aceea este o datorie, pentru oricine-i moare păsări, să le îngroape adânc, sau să le ardă; iar când te vrea o pasăre să vadă de ce a murit, trebuie să ia măsuri să nu împrăștie sânge, ori să dea măruntă pe jos, căci pasările sănătoase se pot molipsi de acolo.

S'au văzut chiar porci și câini, cari mâncând pasări moarte aruncate, cum e obiceiul, se îmbolnăvesc și mor.

Câte odată boala ne-o aduc vrăbiile ori cioburile cari stau, cum știm, în preajma caselor noastre; când le găsim dar moarte, să nu le lăsăm, ci să le strângem și să le îngropăm, căci tot pentru binele nostru facem.

Când cumpărăm pasări, să nu le băgăm numai decât cu pasările noastre, ci mai întâiu să le ținem o săptămână închise singure și dacă în timpul acesta nu vedem nimic, numai atunci le punem la un loc cu cele ce le avem mai dinnainte.

III.

Anghina păsărilor (Vărsatul).

Se poate vedea destul de des la toate felurile de pasări, cele de curte domestice, ca și la cele sălbatice.

La început boala nu se prea cunoaște, ci numai mai târziu când s'a întins, când pasărea nu mai poate mânca, ori când hubele se văd pe creastă, pe bărbie, pe cap.

Vărsatul, cum se zice în popor, este aceeași boală ca anghina și e o boală destul de grea, pentru că, de multe ori, pasărele mor, în mare număr.

Uneori boala ține 5—10 zile, după care timp pasărele mor; dar mai deseori ține și până la 2 luni; pasărele slăbesc încet-încet și mor, pentru că nu se pot hrăni.

Cum se cunoaște boala?

Les bube pe deasupra, la cap și creastă.

Dar de multe ori, bubele ies în gură, ranile „sânt acoperite cu o peliță galbenă groasă, care se vede pe limbă, ori mai pe lături și chiar în fundul gurei și pe gâtiță. Atunci nu le putem vedea fiind înăuntru și numai când pasărele slăbesc, când vedem că nu mănâncă, — ne vine să le căutăm. De câte ori dar vedem că pasărele slăbesc și nu se pot hrăni, sau când ve-

deși bube pe creastă și bărbie să le căutăm și în gură. Dacă găsim rănile despre care am vorbit acoperite cu peliță galbenă, trebuie să știm că avem a face cu difteria.

Câte odată bubele se fac în nas și astupă nările, așa că pasărea nu poate răsuflă și ține gura deschisă, ori curge din nări niște muci.

Cocoș bolnav de vărsat
bubele se văd pe creastă,
bărbie și pe față.

Uneori bubele se fac la ochi pe pleoape, cari se umflă și astupă vederea, apoi cu timpul ochiul se crapă și se scurge.

Dăm aici 2 figuri de cum se prezintă unele pasări bolnave. În figura 9 se vede un cap de cocoș cu bube de vărsat pe creastă și barbă și în figura 10 un cap de curcan cu ochiul umflat de bubele din pleoapă și cu bube pe moț și cap.

Fig. 10.
Curcan bolnav de vârsat și difterie: ochiul umflat, boabe pe cap și pe moș.

Cum se ia boala ?

Ca și la holeră — pasărilor bolnave molipsesc pe cele sănătoase, hrana, apa se murdărește dela pasări bolnave, cojile dela bube cad în hrană, în apă ori pe pământ și pasărilor sănătoase le înghit odată cu mâncarea sau apa și așa se molipsesc. De multe ori boala este adusă de pasărilor sălbatice, cum sunt vrăbiile, ori de porumbei, dar mai des aducem boala cu pasări pe cari le cumpărăm și le băgăm între pasărilor noastre sănătoase.

Ce trebuie făcut ?

Pasărilor bolnave, atunci când boala merge repede nu putem să le vindecăm cu nimic, până acum nu s'a găsit nici un leac. Când însă boala ține mult timp, atunci le putem vindeca.

Mai întâu deslipim binișor cojile cari acoper bucele, (ținând bine pasărilor), cu un vârf de cuțit nu prea ascuțit, așa ca să nu iasă sânge, apoi se pune pe rană zeamă de lămâie și se presară praf de pucioasă bine pisat.

Acest leac vindecă numai când nu sunt prea multe buce, căci atunci degeaba mai muncim și cel mai bun lucru este să se taie pasărea, care se poate mânca, afară de cap și măruntae, pe cari le ardem.

Un mijloc mai bun este să nu cumpărăm pasări fără a le căuta în gură și mai ales să nu le punem între pasările noastre decât după ce le-am ținut departe închise 5—10 zile și numai când am văzut că în timpul acesta n'au nimic, atunci să le amestecăm.

În câteva locuri s'a putut vedea că dela pasări s'au molipsit și oamenii și de aceea este bine ca cei ce umblă cu pasări bolnave de asemenea boală, să se spele îndată pe mâini cu apă și săpun.

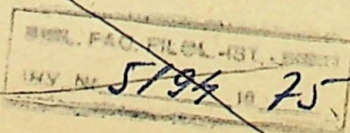
CUPRINSUL.

	<u>Pag.</u>
Ingrijirea pasărilor	5
Boalele pasărilor	7
Boalele cari vin din necurătenie și neingrijire	7
Ploșnițele cotețelor	8
Alt soi de ploșnițe	13
Ce să facem ca să scăpăm de ele	15
Păduchii pasărilor	16
Boalele cari se capătă prin molipsire	19
Răia la pasări	19
Holera pasărilor	21
Cum se îmbolnăvesc pasările de holera	23
Ce este de făcut?	24
Anghina pasărilor (vărsatul)	27
Cum se cunoaște boala	27
Cum se ia boala	29
Ce trebuie făcut	29

Din BIBLIOTECA AGRICOLĂ POPULARĂ

An Apărut:

- No. 1. Agricultură. *Pământul și cunoașterea lui*, de Ion Gh. Botez.
- No. 2. Pomi roditori. *Plantați pomi roditori*, de D. I. Ștefănescu.
- No. 3. Nutrețuri. *Semănăși lucernă*, de A. D. Carabella.
- No. 4. Inamicii plugarului. *Omizile cari atacă frunzișul pomilor roditori*, de W. K. Knechtel.
- No. 5. Creșterea vitelor. *Calul. Viața și îngrijirea lui*, de Dr. P. Popescu-Daia.
- No. 6. Viermii de mătase. *Oul (sămânța)*, de N. Roșeanu.
- No. 7. Vița de vie. *Ce este vița de vie*, de I. C. Teodorescu.
- No. 8. Legumele. *Cultivați legume*, de D. I. Ștefănescu.
- No. 9. Nutrețuri. *Cum se cultivă lucerna*, de A. D. Carabella.
- No. 10. Pomi roditori. *Cum se înmulțesc pomii roditori*, de D. I. Ștefănescu.
- No. 11. Agricultură. *Ingrășați pământul*, de Ion Gh. Botez.
- No. 12. Albincele. *Albincele. Un izvor de bogăție*, de D. I. Stamatelache.
- No. 13. Inamicii plugarului. *Mana și fâinarea vitelor*, de W. K. Knechtel.
- No. 14. Creșterea vitelor. *Calul. Rasele și îmbunătățirea lor*, de Dr. P. Popescu-Daia.
- No. 15. Inamicii plugarului. *Șoarecii de câmp*, de A. D. Carabella.
- No. 16. Viermii de mătase. *Cum se cresc viermii de mătase*, de N. Roșeanu.
- No. 17. Vița de vie. *Pământuri bune de viș*, de I. C. Teodorescu.
- No. 18. Agricultură. *Cum trebuie să se cultive porumbul*, de Dr. D. I. Andronescu.
- No. 19. Legumele. *Cum se instalează o grădină de legume*, de D. I. Ștefănescu.
- No. 20. Nutrețuri. *Fânul de lucernă*,

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

1. Ingrijirea pasărilor de *C. S. Motaș*. Dacă s'ar socoti câtă pagubă se aduc gospodinelor prin moartea pasărilor de curte, această cărțuție n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
2. Despre tovărășii de *Pracol C. Dron*, ca leac împotriva speculei și a scumpetei.
3. Despre scarlatină de *Dr. I. Gheorghiu*, și alte boli care omoară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuție.
4. Livada de sămburi de *G. Gheorghiu*, cum poate să-și o facă fiecare gospodar.
5. În jurul casei de *M. Lușescu*, acareturi; cum să-ți orânduiești te învață cărțuția aceasta.
6. Casa de *I. Simionescu*, Cum s'o faci și cum s'o ții, te învață cărțuția.
7. Morcovul și alte legume de *P. Roziade*, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
8. Sifilisul de *Dr. E. Gheorghiu*, este o boală care roade sănătatea celor în vârstă ca și a copiilor.
9. Temelul îmbunătățirii vițelor de *Th. Chițoi*, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
10. Votul obșteșe de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțuție.
11. Creșterea porcilor de *A. Oescu*, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțuția îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
12. Viermii de mătasă de *T. A. Bădărdau*, sunt o bogăție de care nu ținem seamă.
13. Ofița sau tuberculoza de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea mai grozavă care ne amenință pe toți.
14. Pelagia de *Prof. V. Babeș*, de asemenea bântuie la țară.
15. Alegerea semințelor de *C. Lăcrițianu*, este operația cea mai nelipsită pentru a căpăta rod bun.
16. Creșterea pasărilor de *Prof. C. Motaș*, interesează pe orice gospodină.
17. Rătăcirile bolșeviste de *Malor I. Mihai*, trebuiesc stărpite dintre noi.
18. O stupină dintr'un roiu de *N. Nicolaescu*, cine n'ar dori-o? Cum se poate ajunge, stă scris în cărțuție.
19. Cum se întemelază o vie de *D. M. Cădere*; nu mai merge cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de știut.
20. Răsadnița și Plantele din răsad de *V. Sadoveanu*, ne arată cum se reușește să se cultive legume primăvăratice.
21. Leuzia de *dr. E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie îngrijită femeia înainte de naștere și la naștere.
22. Meșteșugul vopsitului cu bureul de *Arh. Gorovei*.
23. Cum orbim de *I. Glăvan*.
24. Păstrarea cărnei de porc de *G. Gheorghiu*.
25. Cățul de *Prof. E. Udrișchi*.
26. Doctorul în casă de *Dr. O. Apostol*.
27. Cum trebuie să ne hrănim de *E. Severin*.
28. Lămurirea legii dărilor de *Iuliu Pascu*.
29. Beția de *Dr. Emil Gheorghiu*.

- No. 30. Lămurirea Constituției de *Artur Gorovei*.
 „ 31. Boale parazitare la animale cari trec la om de *C. Motăș*.
 „ 32. Folosințe nesocotite în gospodărie de *I. Simionescu*.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*, este țara din spre răsăritul nostru.
 „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*, este țara tot vecină nouă care a dovedit încheierea ei prin muncă și hărnicie.
 „ 3. Munții apusei de *M. David*, ne sunt scumpi. În ținutul lor trăesc Moșii vestiți.
 „ 4. Finlanda de *I. Simionescu*, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.
 „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*, «veselă grădină», este descrisă cu tot ce are.
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase*, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datoria fiecăruia să cetească această cărțuție.
 „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.
 „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*, Muncă și jertfă omenească s'a cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ.
 „ 9. Olanda de *A. P. D. Culea*, e țara muncii și a minunilor pe care ea le aduce.
 „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motăș*, era până acum o taină.
 „ 11-12. A. Saguna de *I. Lușaș*.
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.
 „ 14. Românii de peste Nistru de *V. Harea*.
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu*.

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțuția îi arată.
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Cassati*, este astăzi întrebuintat pretutindeni.
 „ 3. Industria parfumului de *E. Severin*.
 „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
 „ 6. Industria azotului de *L. Caton*.

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volumașe, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente.

În fiecare săptămână va apare câte un număr ce cuprinde 32 pagini și se vinde cu 3 lei.

Se pot face abonamente pentru 20 numere, trimițând 50 lei prin mandat poștal la Societatea „CARTEA ROMĂNEASCĂ” — București, Bulevardul Academiei, 3.

De vânzare la toate librăriile și depozitari de gazete din țară.

J. Lecl